

Конституція громадян України

Спираючись на багатовікову історію українського державотворення, та на основі реалізації Українським народом права на самовизначення, громадяни на всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 затвердили рішення про створення української держави, повною назвою якої державною мовою є *«Українська держава народовладдя¹⁸»*, короткою - *«Україна»*.

Спільною метою громадян української держави є щаслива, гармонійна, самодостатня, високодуховна Людина у Сім'ї, Родині, Роді, Громаді, Народі, Нації, державі, Людстві, Всесвіті.⁴

Ми, громадяни України, виражаючи свою суверенну волю, дбаючи про забезпечення природних прав і свобод, усебічний духовний, інтелектуальний і фізичний розвиток Людини та для досягнення спільної мети,

затвердили на всенародному референдумі «___» _____ 202_ року(753_ літа) цей тимчасовий текст Конституції громадян України, яка є головним Законом України, на період переходу України від радянської республіки до держави народовладдя.⁵

Розділ І

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТВОРЕННЯ ДЕРЖАВИ

Стаття 1. Держава Україна – це *природне¹* об'єднання людей, у переважній більшості українців, на землях своїх предків, у межах кордонів, визнаних іншими державами світу, які визнають себе громадянами України та погоджуються дотримуватися принципів організації суспільного життя в державі на засадах, визначених цією Конституцією.

Організація суспільного життя в державі базується на наступних принципах народовладдя:

- громадяни України є єдиним Господарем у державі, основою та гарантом її суверенітету;
- громадяни засновують служби державного та місцевого рівня, обирають своїх представників на посади у ці служби, оцінюють роботу цих служб, і, в разі необхідності, відкликають посадових осіб із займаних посад;
- кожний громадянин, як рівноправний співвласник загальнонаціонального багатства, у відповідності до законодавства щомісяця отримує частку доходу від експлуатації та реалізації цього багатства.

У взаємовідносинах із Людиною і громадянином, політичними, громадськими та іншими організаціями, підприємствами, установами і товариствами усіх форм власності, іншими державами Україну представляють керівники її державних служб і служб місцевого самоврядування.

Стаття 2. Україна є унітарною державою народовладдя.

Територія України в межах кордону, визнаного світовим співтовариством, є цілісною і недоторканою.

Стаття 3. Людина, її природні права і свободи, честь, гідність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Обов'язком усіх державних служб і служб місцевого самоврядування є забезпечення та дотримання прав і свобод Людини і громадянина. **Посадові особи і службовці усіх рангів несуть персональну відповідальність у відповідності до діючого законодавства за порушення ними прав і свобод Людини і громадянина.**

Стаття 4. Громадянами України стали люди, які після утворення держави України прийняли її громадянство отримавши паспорт громадянина України¹¹. Громадянином

України є Людина, батьками якої є громадяни України, або один із батьків є громадянином України, а другий підтверджує українське громадянство дитини. Кожний молодий громадянин України після досягнення 16 років самостійно приймає рішення про визнання себе громадянином України шляхом написання заяви про отримання паспорта громадянина України.

Громадянином України може стати громадянин іншої держави у відповідності до діючого законодавства на підставі особистої заяви щодо надання українського громадянства та при дотриманні наступних умов:

- постійне проживання в Україні упродовж семи років;
- знання державної мови на рівні середньої освіти;
- виконання обов'язків громадянина України;
- відмова від громадянства інших держав;
- робота на користь України.

Позбавлення українського громадянства відбувається тільки на підставі особистої заяви громадянина або за рішенням суду.

Отримання громадянином України громадянства іншої держави є злочином.

Стаття 5. Громадяни України приймають свої рішення на всеукраїнському і місцевих референдумах, виборах, зборах та шляхом відкликання посадових осіб.

Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно громадянам України. Зміна конституційного ладу державними структурами, об'єднаннями громадян або окремим громадянином є злочином.

Стаття 6. Громадяни України шляхом затвердження Конституції громадян України засновують чотири державні служби: Представницьку державну службу, Виконавчу державну службу, Контролюючу державну службу та Судову державну службу. Забороняється утворення державних структурних підрозділів, які не підпорядковані Представницькій, Виконавчій, Контролюючій або Судовій державним службам.

Представницьку державну службу очолює Голова *Народної Ради*¹⁰, Виконавчу – Президент України, Контролюючу – Голова Контролюючої державної служби, Судову – Голова Ради правосуддя.

Обрання громадян України на посади керівників чотирьох державних служб здійснюється у відповідності до цієї Конституції та законодавства України, а звільнення з посади здійснюється тільки громадянами України або за рішенням Верховного Суду України.

Структурні підрозділи Представницької, Виконавчої, Контролюючої та Судової державних служб здійснюють свою діяльність відповідно до Конституції і законів України.

В Україні діє місцеве самоврядування, основою якого є Громада населеного пункту. Члени Громад, як єдиний Господар місцевого самоврядування, засновують представницькі, виконавчі та інші служби місцевого самоврядування, які є незалежними одна від одної. Взаємодія і взаємоконтроль цих служб здійснюється відповідно до Конституції громадян України, Законів України та Статутів Громад.

Стаття 7. Кожний службовець, незалежно від того в якій службі, організації, установі чи підприємстві на території України він працює, несе персональну відповідальність за правомірне застосування отриманих повноважень, за якісне і повне виконання своїх обов'язків, за дотримання моральної етики та прав Людини відповідно до законодавства України.

Стаття 8. Конституція громадян України має найвищу юридичну силу. Закони, інші нормативно-правові акти та рішення державних служб і служб місцевого самоврядування приймаються на основі Конституції громадян України і повинні відповідати її вимогам.

Положення та вимоги Конституції громадян України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту прав і свобод Людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції громадян України, розгляд та прийняття відповідних рішень судами стосовно цих звернень гарантується.

Громадяни мають рівні конституційні права, свободи і обов'язки та є рівними перед законом.

Заборонені привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, займаної службової посади, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Законодавством України можуть надаватися конкретні привілеї жінкам, дітям та іншим громадянам, які потребують соціального захисту.¹⁴

Стаття 9. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, є частиною законодавства України.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції народу України забороняється.

Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова.

У державі законодавчо забезпечується всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування та прагне набуття міжнародного статусу української мови.²

У державі гарантується вільний розвиток, використання і захист мов корінних народів і національних меншин.

Однією з обов'язкових умов отримання службової посади в усіх державних службах і службах місцевого самоврядування є знання державної мови на рівні вимог середньої освіти.

Стаття 11. Держава через служби усіх рівнів:

- забезпечує консолідацію та розвиток української нації, її історичної свідомості, традицій і культури;
- *визнає всіх українців, кримських татар, караїмів та кримчаків, які вимушені були покинути рідний край і шукати кращої долі за кордоном, і їхніх нащадків невід'ємною частиною українського етносу та української нації;*
- *створює необхідні умови для перетворення України в центр духовного єднання українців усього світу з подальшою перспективою громадянського єднання;⁷*
- забезпечує розвиток духовної, етнічної, культурної та мовної самобутності всіх корінних народів і національних меншин;
- забезпечує розвиток науки та культури, встановлення різноманітних зв'язків України зі світовим співтовариством;
- забезпечує збереження історичних та культурних пам'яток та інших об'єктів, які є загальнонародним надбанням;
- вирішує питання повернення в Україну культурних цінностей українського народу, які знаходяться за її межами.

Стаття 12. Земля з її надрами, водний та повітряний простір, інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України; природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони; рухоме і нерухоме державне майно та корпоративні права, кошти державного бюджету; духовна, інтелектуальна, наукова, культурна та історична спадщина є загальнонаціональним багатством.

Земля з її надрами, вода, повітря та інші природні ресурси, як творіння Природи, надаються людям у користування з правом розпорядження. Рухоме і нерухоме державне майно та корпоративні права, кошти державного бюджету, інтелектуальна, наукова, культурна та історична спадщина – є загальнонаціональною власністю усіх громадян.

Кожний громадянин має право користуватися об'єктами загальнонаціонального багатства. Обмеження та заборона на таке користування встановлюється законодавством України.

Загальнонаціональна та приватна власність не повинні використовуватися на шкоду людям, суспільству та природному середовищу.

У державі законодавчо забезпечується захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Стаття 13. Земельні ділянки, у відповідності до законодавства України, передаються тільки у користування та розпорядження.

Право користування та розпорядження землями сільськогосподарського, виробничого і культурного призначення та землями в межах населених пунктів є товаром. Це право

набувається і реалізується Людиною і громадянином, юридичними особами та підприємцями відповідно до законодавства України.

Землі лісогосподарського призначення, національних парків та заповідників, охоронної зони річок та водойм, морського узбережжя, військового призначення та прикордонної смуги знаходяться у користуванні спеціалізованих служб державного і місцевого рівнів без права розпорядження. Право розпорядження цими землями громадяни України надають представницьким службам державного і місцевого рівня. Право користування і розпорядження цими землями не є товаром.

Землі сільськогосподарського призначення передаються у користування з правом розпорядження тільки конкретному громадянину як присадібні або дачні ділянки та для ведення фермерської діяльності. Для сільськогосподарських підприємств ці землі передаються тільки для користування.

Відповідальність за зменшення родючості земель сільськогосподарського призначення нижче встановлених норм та зменшення площ земель лісогосподарського призначення, несуть відповідно до законодавства України громадяни та керівники служб, підприємств та організацій, які наділені правом користування цими землями.

Стаття 14. У державі гарантується свобода духовної, ідеологічної, культурної, політичної та економічної діяльності, які дозволені законодавством України. Гарантується вільний доступ Людини і громадянина до інформаційного простору держави.

Право громадян та їх об'єднань, державних, місцевих та приватних структур на користування інформаційним простором держави забезпечується у відповідності до законодавства України.

Стаття 15. Людина, як частка живої природи, для здорового і безпечного життя потребує екологічно чистого природного середовища.

Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги, подолання наслідків воєн, природних та техногенних катастроф, збереження генофонду українського народу є одним із головних обов'язків керівників і посадових осіб усіх організацій, які існують в Україні, а також кожної Людини, що проживає в Україні.

Стаття 16. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її духовної, інформаційної та економічної безпеки є найважливішим обов'язком усіх структурних підрозділів державних служб і служб місцевого самоврядування, усіх громадян України.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України та інші військові та правоохоронні структури держави.

Використання Збройних Сил України та інших військових структур із метою обмеження прав і свобод Людини і громадянина, зміни конституційного ладу, усунення керівництва державної або місцевої служби чи перешкоджання їхньої діяльності є злочином.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом.

На території України допускається розташування тільки таких іноземних військових баз, які є підконтрольними Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил України.

Стаття 17. Міжнародна діяльність України здійснюється для забезпечення її національних інтересів і безпеки, шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами світового співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права.

Забезпечення національних інтересів у світовому інформаційному просторі покладається на Виконавчу державну службу.⁸

Стаття 18. Правовий порядок у державі ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Структурні підрозділи державних служб та місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені цією Конституцією, законами України та Статутами Громад.

Прийняття колективних рішень у всіх службах, підприємствах, установах та організаціях державного і місцевого рівня здійснюється виключно шляхом відкритого поіменного голосування.

Стаття 19. Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради.

Наруга над державними символами України є злочином.

Столицею України є місто Київ.

Стаття 20. Грашовою одиницею України є гривня.

Використання на території України інших валют дозволяється тільки у відповідності до законодавства України.

Розділ II

ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 21. Усі Люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах.

В Україні визнається первинність природних прав, свобод і обов'язків, які даровані Людині Природою та гарантується їх забезпечення у відповідності до законодавства України.

Стаття 22. Природними правами, свободами та обов'язками Людини в Україні визнається:

- право на вільне, радісне, щасливе життя;
- право на захист свого життя, життя родини та іншої Людини;
- право на вбивство в межах, необхідних Людині для забезпечення своєї життєдіяльності та захисту власного життя та життя своєї родини;
- право на прийняття власних свідомих рішень;
- право на створення сім'ї;
- право на свободу здійснення діяльності для забезпечення власних життєвих потреб, створення своєї власності та отримання винагороди за свою діяльність;
- право бути власником об'єктів, створених своєю діяльністю;
- право набувати власність та бути співвласником;
- право на об'єднання з іншими людьми для вирішення необхідних завдань;
- право на свободу спілкування;
- право на отримання та надання знань та інформації;
- право на відпочинок;
- право і обов'язок захисту власного та сімейного життєвого простору;
- право і обов'язок продовження люського роду;
- обов'язок забезпечення умов здорового життя і всебічного розвитку дитини;
- обов'язок захисту спільної території проживання та діяльності.

Стаття 23. Цією Конституцією визначені основні конституційні права, свободи і обов'язки Людини і громадянина.

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів забороняється ліквідація або звуження змісту та обсягу конституційних прав, свобод і обов'язків передбачених у цьому розділі.

Стаття 24. Кожна Людина має право на вільний розвиток своєї особистості.

Кожна Людина і громадянин має обов'язки перед іншими Людьми та суспільством. Ці обов'язки визначаються цією Конституцією, законодавчими актами України, іншими правовими документами, які діють у межах цілої держави або місцевого самоврядування, та угодами, при умові, що ці угоди погоджені конкретною Людиною і громадянином.

Стаття 25. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я родини та інших людей від протиправних посягань.

Кожен має право володіти зброєю для захисту свого життя та життя інших людей, застосовувати холодну, травматичну, вогнепальну та інший вид зброї, яка знаходиться в його володінні або користуванні на законних підставах.

Стаття 26. Кожен має право на повагу до його честі і гідності.

Незаконне позбавлення волі, катування, жорстоке, нелюдське поводження, приниження гідності, медичні, наукові чи інші дослідження над Людиною без її згоди є злочином.

Стаття 27. Кожна Людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Забороняється заарештовувати або тримати під вартою Людину без рішення суду.

У разі нагальної потреби запобігти злочинові чи його перепинити, уповноважені на те законом державні структури можуть застосувати тримання Людини під вартою як тимчасовий запобіжний захід. Затримана Людина негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не надано рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому відразу повідомляється про мотиви арешту чи затримання, роз'яснюються його права та надається можливість із моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право оскарження в суді свого затримання у будь-який час.

Службові особи, які здійснили арешт або затримання людини, зобов'язані упродовж двох годин після арешту або затримання, у будь-яку пору доби, повідомити про це родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 28. Кожному гарантується недоторканність житла та приватних приміщень.

Забороняється проникнення до житла чи до приватних приміщень Людини, проведення в них огляду чи обшуку без вмотивованого рішення суду.

В окремих випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до приватних приміщень Людини.

Стаття 29. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов та інших видів індивідуального спілкування. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, із метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Стаття 30. Забороняється втручання в особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених законами України.

Забороняється збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про Людину без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки та безпеки людей.

Кожний громадянин має право ознайомлюватися в структурних підрозділах державних служб, служб місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе.

Кожному гарантується через судовий позов: можливість спростування хибної інформації про себе і членів своєї сім'ї, право вимагання вилучення будь-якої інформації та відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої хибної інформації.

Стаття 31. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України. Виняток складають обмеження, які встановлюються законом.

Громадянин України не може бути позбавлений права у будь-який час повернутися в Україну.

Стаття 32. Кожному гарантується право на вільне висловлювання та розповсюдження своїх думок, ідей, поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, законом або за рішенням суду.

Стаття 33. Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати особистий світогляд, будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно культи і ритуальні обряди, вести духовну чи релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку та захисту здоров'я, прав і свобод інших людей.

Ніхто не може бути звільнений або відмовитися від виконання законів та своїх конституційних обов'язків за мотивами власного світогляду та релігійних переконань.

Стаття 34. Громадяни України мають право створювати добровільні об'єднання за територіальним принципом, а також для задоволення своїх духовних, освітніх, соціальних, культурних, політичних, релігійних, економічних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Стаття 35. Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї, і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої служби місцевого самоврядування.

Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Забороняється залучати для участі в зборах, мітингах, походах і демонстраціях людей, яким за цю участь здійснюється оплата. Людина, що отримала оплату за участь в масових акціях, несе адміністративну відповідальність. Громадяни, які здійснюють оплату за участь в масових акціях, несуть кримінальну відповідальність.

Стаття 36. Усі мають право направляти в порядку інстанційної послідовності індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до всіх керівників, службових і посадових осіб державних служб і служб місцевого самоврядування, керівників організацій, установ і підприємств усіх форм власності з пропозиціями або скаргами на конкретні факти порушення прав і свобод Людини.

Відповіді на такі звернення обов'язково надаються у терміни, визначені законодавством України. Забороняється давати відповіді, в яких авторам звернення не дається конкретного правового роз'яснення стосовно порушених у зверненні питань та не повідомляється про заходи, які будуть здійснені.

Відповідні посадові і службові особи у разі підтвердження порушень законодавства, діючих нормативно-правових актів, прав і свобод Людини або фінансових зловживань, на які було вказано у зверненні, зобов'язані вжити заходів для усунення цих порушень, дати обґрунтовану відповідь на конкретні пропозиції або факти порушень у встановлений законом строк.

Інстанційна послідовність подання звернення визначає, що спочатку звернення подається у найнижчу інстанцію будь-якої служби, яка має повноваження на вирішення питань, поданих у зверненні. І тільки в разі не задоволення відповіддю аналогічне звернення подається у наступну, вищу, інстанцію. У разі неправомірної відповіді на звернення, вища інстанція відкриває службове розслідування дій конкретного посадовця стосовно причин неправомірної відповіді.

Стаття 37. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю приватною власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законодавством України.

Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до законодавства України.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності застосовується лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їхньої вартості. Примусове відчуження таких об'єктів із наступним повним відшкодуванням їхньої вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Створення і використання власності, що завдає шкоду Людині і громадянину, інтересам суспільства, погіршує екологічну ситуацію і природні якості землі, забороняється.

Стаття 38. Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

У державі забезпечується захист змагальності у підприємницькій діяльності. Забороняється зловживання монополією, протиправне обмеження та аморальна змагальність. Види і межі монополії визначаються законодавством України.

Стаття 39. Кожен має право на належні, безпечні умови праці, що не шкодять здоров'ю Людини.

Забороняється використання дитячої праці у роботах, які можуть зашкодити здоров'ю дитини.

Використання примусової праці визначається законодавством України.

Стаття 40. Ті, хто працюють, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.

Забороняється примус до участі або заборона права участі у страйку.

Заборона страйку можлива лише на підставі законодавства України.

Стаття 41. Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законодавством України.

Стаття 42. Громадяни мають право на соціальний захист, який включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законодавством України.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування людини, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Прожитковий мінімум повинен визначатися з принципу забезпечення можливості пенсіонерів та непрацездатних громадян України оплачувати комунальні послуги з проживання у відповідному житловому приміщенні, забезпечення себе їжею, одягом, лікуванням, інформаційним зв'язком, судовим захистом, проїзду в міському та міжміському транспорті, культурним відпочинком та курортним оздоровленням раз на рік в межах України.

Стаття 43. Кожен має право на охорону здоров'я та медичну допомогу.

Державна система охорони здоров'я забезпечує¹² гарантоване і якісне лікування всіх без винятку громадян України без попередньої оплати громадянином цього лікування.

Державні служби і служби місцевого самоврядування забезпечують щорічну розробку та фінансування відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм, розвиток фізичної культури і спорту.

Стаття 44. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля і на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Забороняється засекречувати чи переховувати таку інформацію.

Стаття 45. З моменту народження і до повноліття, громадяни України мають особливі права дитини, визначені законодавством України, які зобов'язані забезпечити гармонійний фізичний, духовний та загальноосвітній розвиток дитини.

Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Будь-яке насильство над дитиною та її протиправна експлуатація є злочином.

Стаття 46. Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

У державі гарантується доступність і безоплатність дошкільної, середньої та професійно-технічної освіти. На замовлення держави забезпечується отримання на конкурсній основі безоплатної вищої освіти.

Громадянам, які належать до національних меншин і корінних народів гарантується право на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах, при компактному проживанні, та через національні культурні товариства у відповідності до законодавства України.

Стаття 47. Громадянам гарантується свобода усіх видів індивідуальної та колективної творчості, в межах моральних засад поведінки Людини, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами творчості.

Кожний громадянин є власником кінцевого продукту своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не має права використовувати або поширювати цей продукт без його згоди, за винятками, встановленими законодавством України.

Стаття 48. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав і свобод до Уповноваженого Президента України з прав Людини. Таке звернення вважається зверненням до Президента України, як до гаранта прав і свобод людини і громадянина.

Кінцевою інстанцією захисту прав і свобод Людини і громадянина в Україні є суд, який уповноважений приймати остаточне рішення у справі.

Суд не вправі відмовити позивачу у розгляді вимог, зазначених у позові, та зобов'язаний прийняти справедливе рішення у відповідності до законодавства України.

Для звернення до суду з метою відновлення конституційних прав і свобод термін позовної давності не передбачається.

Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права, свободи і гідність від порушень і протиправних посягань.

Стаття 49. Кожен має право на відшкодування матеріальної і/чи¹⁵ моральної шкоди, завданої:

- протиправними рішеннями державних служб і служб місцевого самоврядування;
- рішеннями, діями чи бездіяльністю посадових і службових осіб цих служб при здійсненні ними своїх повноважень;
- рішеннями та діями підприємств, організацій і установ усіх форм власності;
- діями окремих людей.

Відшкодування здійснюється за рахунок конкретних посадових і службових осіб або окремих людей, рішення, дії чи бездіяльність яких завдали матеріальної та моральної шкоди.

Виплата відшкодування здійснюється в терміни та через механізми, які передбачені законодавством України.

Стаття 50. Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними.

Стаття 51. Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Людина не відповідає за свої дії, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Стаття 52. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Стаття 53. Людина має право відмови виконувати явно злочинні розпорядження чи накази.

За віддання і виконання явно злочинного розпорядження чи наказу настає відповідальність у відповідності до законодавства України.

Стаття 54. Забороняється двічі притягати Людину до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Юридична відповідальність Людини має індивідуальний характер.

Стаття 55. Людина вважається винною у вчиненні правопорушення чи злочину і піддається покаранню тільки після доведення її вини у законному порядку за рішенням суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні правопорушення чи злочину.

Обвинувачення зобов'язане ґрунтуватися на доказах, одержаних законним шляхом. Забороняється звинувачення Людини, що базується на припущеннях.

Усі сумніви щодо доведеності вини Людини тлумачаться на її користь.

Стаття 56. Людина має право відмови у наданні показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується усіма правами Людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Стаття 57. Конституційні права і свободи Людини і громадянина можуть бути обмежені тільки у випадках, передбачених Конституцією громадян України.

В умовах воєнного або надзвичайного стану Верховною Радою можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Заборонено обмеження прав і свобод, передбачених статтями 25, 26, 30, 33, 36, 37, 42, 43, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 цієї Конституції.

Стаття 58. Захист соборності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України.

Громадяни проходять військову службу відповідно до діючого законодавства країни.

Кожен громадянин (громадянка) України після досягнення 16 років проходить загальновійськову підготовку та початкову спеціалізовану підготовку за обраним військовим фахом. Звільнення громадян від загальновійськової підготовки відбувається у відповідності до законодавства України.

Стаття 59. Кожен громадянин України та кожна Людина, яка перебуває на території України, зобов'язані не заподіювати шкоди природному середовищу, культурній та історичній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.

Стаття 60. Кожен громадянин України після закінчення повної загальної середньої освіти, професійної або вищої освіти, зобов'язаний здійснювати трудову діяльність (виробничу, наукову, мистецьку або іншу) та сплачувати податки і пенсійні внески в порядку і розмірах, встановлених законодавством України. Перелік громадян, які звільняються від обов'язкової трудової діяльності (пенсіонери, люди з інвалідністю, тощо) визначається законодавством України.

Жебрацтво та соціальний паразитизм (проживання за рахунок іншої людини) заборонені.

Стаття 61. Кожен громадянин України зобов'язаний піклуватися про здоров'я, навчання, духовний і культурний розвиток та матеріальне забезпечення своїх дітей.

Обов'язковим є матеріальне забезпечення своїх дітей до досягнення ними 18 років при розлученні, добровільній відмові від батьківства або позбавлення цього права судом.

Стаття 62. Кожен громадянин, який отримав право голосу, зобов'язаний особисто брати участь у референдумах та виборах. Умови звільнення від цього обов'язку визначаються законодавством України.

Стаття 63. Кожен громадянин зобов'язаний неухильно дотримуватися вимог цієї Конституції та законів України, особливо тих вимог, які обмежують природне право громадянина на вбивство, шанувати права і свободи, честь і гідність інших людей.

Незнання законів не звільняє від відповідальності.

Стаття 64. Кожний громадянин, кожна Людина, що проживає в Україні на постійній основі, і яка стала свідком скоєння злочину чи отримала достовірну інформацію про скоєння злочину, зобов'язана заявити про це місцевим органам поліції.

За інформацію про злочин, яка допоможе Людині або державі повернути вкрадене або завдані збитки, надається винагорода у відповідності до законодавства України. Особиста безпека свідка злочину та його сім'ї забезпечується захистом відповідних державних структур.

Розділ III

ПРИЙНЯТТЯ СПІЛЬНИХ РІШЕНЬ ГРОМАДЯНАМИ

Стаття 65. Громадяни приймають рішення, які стосуються питань державного і місцевого рівня через референдуми, вибори, збори, обговорення та інші заходи, що відбуваються у відповідності до законодавства України.

Стаття 66. Право голосу на референдумах та виборах мають громадяни України, яким на день їх проведення, виповнився двадцять один рік.

Право голосу це право конкретного громадянина приймати рішення з питань державного і місцевого рівня, яке надається йому по досягненні ним певного віку, і яке оформляється Об'єднаною виборчо-інформаційною комісією у відповідності до законодавства.

Громадянин може відмовитися від права голосу, або бути позбавлений цього права у відповідності до законодавства.

Кожний громадянин, який віддав свій голос на виборах за конкретного кандидата, має право на відкликання свого голосу⁶, якщо його голос забезпечив перемогу цього кандидата на виборах. При відкликанні більше ніж п'ятдесят відсотків голосів, які забезпечили громадянину перемогу на виборах, цей громадянин автоматично позбавляється посади, отриманої за рахунок перемоги на виборах.

Право голосу на зборах, у залежності від місця їх проведення, можуть мати особи без громадянства та громадяни інших країн, які проживають в Україні на постійній основі.

Право громадян приймати рішення на зборах та зборах представників (конференціях, з'їздах) та в інших випадках, коли громадяни мають потребу прийняти спільне рішення, визначається законодавством України, статутними та іншими нормативно-правовими документами або протоколом прийняття одноразового рішення.

Стаття 67. Посади в державних службах і в службах місцевого самоврядування поділяються на виборні та професійні.

Виборними посадами є посади народних депутатів України, Президента України, членів Ради правосуддя, членів Правління Контролюючої державної служби, депутатів представницьких служб місцевого самоврядування та керівників виконавчих і контролюючих служб місцевого самоврядування.

Усі інші посади в державних службах і службах місцевого самоврядування є професійними. На професійні посади громадяни призначаються після підтвердження конкурсною комісією наявності необхідних професійних знань.

Винятком, коли на професійну посаду не призначаються, а обираються кандидати, є посади суддів районних судів.

Кандидати на виборні посади обираються громадянами терміном на чотири роки.

Стаття 68. Вибори кандидатів на посади в державних службах та службах місцевого самоврядування відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом поіменного голосування.

Для обрання кандидатів на посади членів Ради правосуддя, членів Правління Контролюючої державної служби, суддів районних судів та виборні посади місцевого самоврядування застосовується мажоритарна виборча система, а на посади народних депутатів України та Президента України – пропорційна з преференціями (відкритими списками) у відповідності до законодавства України.

Партії, які мають намір приймати участь у виборах народних депутатів України та Президента України, повинні бути зареєстровані не менше ніж за три роки до дня виборів, повинні мати відокремлені підрозділи з правом юридичної особи в усіх регіонах України, а наявність дійсних членів партії у цих підрозділах підтверджується постійною оплатою членських внесків кожним членом партії.

Стаття 69. Чергові вибори кандидатів у Представницьку, Судову державні служби та в представницькі служби місцевого самоврядування відбуваються в останню неділю жовтня кожного високосного року. А рівно через два наступних роки проводяться чергові вибори Президента України, членів Правління Контролюючої державної служби та керівників виконавчих і контролюючих служб місцевого самоврядування.

Стаття 70. Всенародний³ референдум призначається Об'єднаною виборчо-інформаційною комісією за ініціативою Голови Народної Ради, Президента України, Голови Ради правосуддя та Голови Контролюючої державної служби відповідно до їхніх повноважень або за народною ініціативою.

Всенародний референдум за народною ініціативою призначається на вимогу не менше трьох відсотків громадян України, які мають право голосу на момент початку збирання голосів, або на вимогу дев'яти Обласних рад депутатів.

Стаття 71. Перед проведенням всенародного референдуму проводиться обов'язкове всенародне обговорення питань, винесених на цей референдум та здійснюється оголошення результатів цього обговорення.

Відповідальність за повне виконання рішень всенародного референдуму несуть особисто Президент України, Голова Народної Ради і Голова Ради правосуддя та Голова Контролюючої державної служби.

Стаття 72. Місцеві (в межах Громад) референдуми проводяться у відповідності до законодавства України і Статутів Громад.

Стаття 73. На всенародному референдумі громадяни України вирішують будь-які питання, що стосуються життєдіяльності і розвитку держави, крім питань місцевого значення, які повинні вирішуватися конкретно громадою, та питань особистого життя Людини і громадянина.

Виключно всенародним референдумом вирішуються питання про зміну території України, визначення та зміну конституційного ладу в державі, затвердження нового тексту Конституції громадян України та внесення змін в Конституцію громадян України.

Стаття 74. Загальні збори або збори представників застосовуються при прийнятті рішень Громадами усіх рівнів, громадськими, політичними та іншими організаціями, підприємствами, установами державної, місцевої і приватної власності та в інших випадках, визначених законодавством України та іншими нормативно-правовими актами.

Розділ IV

СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА І ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ

УКРАЇНИ

Стаття 75. Суспільство України структурується за територіально-адміністративним принципом та за соціальним, політичними, ідеологічними, професійними, або іншими інтересами.

Стаття 76. Територія України поділена за адміністративним принципом на 26 регіонів, 25 областей та місто Київ.

Кожна область поділена на райони, у склад яких входять міста, містечка, селища та села. Центром кожного району є місто, центром області є обласне місто, яке одночасно є центром одного з районів області.

Корінні народи та національні меншини мають право на утворення автономних округів у відповідності до законодавства України в тих регіонах, де вони компактно проживають.

Місто Київ має спеціальний статус, який визначається окремим законом України.

Стаття 77. Первинною одиницею в структурі суспільства є Громада населеного пункту.

Громади населених пунктів об'єднуються у районні та обласні Громади у відповідності до Статутів Громад та законодавства України.

Стаття 78. Структурування суспільства за інтересами відбувається за рахунок створення громадянами добровільних громадських об'єднань у вигляді політичних партій та громадських організацій.

Політичні партії в Україні – це об'єднання громадян, які мають свою програму розвитку суспільства і прагнуть реалізувати цю програму через участь своїх представників у виборах до Представницької і Виконавчої державних служб та служб місцевого самоврядування. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України.

Громадські організації – це об'єднання громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом духовної, професійної, ідеологічної, культурної або іншої діяльності.

Усі об'єднання громадян рівні перед законом.

Забороняється створення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, та розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи Людини, здоров'я населення.

Забороняється створення і діяльність політичних партій та громадських організацій, в Статутах яких відсутня вимога планової ротації керівного складу в терміни, не більше п'яти років.

Забороняється створення воєнізованих формувань у структурах політичних партій та громадських організацій.

Забороняється створення і діяльність структурних підрозділів політичних партій та громадських організацій у всіх службах державного і місцевого рівня, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, установах і організаціях, та у навчальних закладах усіх форм власності.

Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише в судовому порядку.

Розділ V

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 79. Місцеве самоврядування є природним правом і обов'язком громадян самостійно організовувати комфортне і безпечне проживання у своєму населеному пункті, районі, області.

Громада – це об'єднання постійних мешканців населеного пункту, району чи області, які отримують місцеві права, обов'язки та несуть відповідальність у відповідності до затвердженого ними Статуту Громади.

Стаття 80. Громада має статус юридичної особи та є єдиним Господарем у своєму населеному пункті, районі чи області.

Громада володіє, користується та розпоряджається комунальним майном, коштами, корпоративними правами, культурною та історичною спадщиною свого населеного пункту, району чи області.

Стаття 81. Громада засновує представницькі, виконавчі, контролюючі та інші служби місцевого самоврядування, що забезпечують повноцінну життєдіяльність цієї Громади, наділяє посадових осіб цих служб повноваженнями, встановлює їхні обов'язки та визначає міри відповідальності на місцевому рівні. Перелік основних завдань та обов'язків представницьких, виконавчих і контролюючих служб місцевого самоврядування визначається законодавством України, Статутами Громад та Статутами або Положеннями комунальних служб.

Керівники представницької, виконавчої та контролюючої служб підзвітні тільки членам Громади.

Стаття 82. Громадянин України, як постійний мешканець населеного пункту, приймається в члени Громади на підставі його заяви за правилами, визначеними у Статуті Громади.

Стаття 83. Громада району утворюється з членів Громад населених пунктів, які входять у склад цього району. Громада області утворюється з членів Громад районів, які входять у склад відповідної області.

Головним нормативно-правовим документом цих Громад є Статут Громади відповідного району та області.

Статуту Громад району та області приймаються на з'їзді відповідного району та області, на який кожний населений пункт делегує своїх представників. Правила проведення з'їздів визначаються конкретними Статутами.

Проекти Статутів району та області приймаються тільки після проведення обговорення проекту в кожному населеному пункті відповідного району та області.

Стаття 84. Норми права, які встановлюються Статутами Громад усіх рівнів та іншими нормативно-правовими актами служб місцевого самоврядування, повинні відповідати вимогам Конституції та законодавству України.

Стаття 85. Громади районів та областей мають статус юридичної особи, володіють, користуються та розпоряджаються майном, коштами, корпоративними правами, культурною та історичною спадщиною відповідного району та області.

Стаття 86. Громади районів та областей є засновниками представницьких, виконавчих та інших служб, які здійснюють свої повноваження у відповідності до конкретних Статутів.

Стаття 87. Землями, які знаходяться в межах населених пунктів, районів та областей, користуються і розпоряджаються Громади у відповідності до Статутів та законодавства

України, крім земель державного призначення. Статус земель державного призначення, правила користування і розпорядження цими землями визначається законодавством України.

Стаття 88. Вибори кандидатів на виборні посади служб місцевого самоврядування відбуваються у відповідності до Статутів Громад і законодавства України.

Примусове звільнення посадовців із виборних посад місцевого самоврядування відбувається тільки у разі:

- відкликання з посади виборцями, які обрали посадовця на цю посаду;
- за рішенням суду.

Стаття 89. Взаємодія підрозділів державних служб, підприємств і установ, які здійснюють свою діяльність на території Громад, з відповідними службами місцевого самоврядування відбувається у відповідності до законодавства України і Статутів Громад.

Розділ VI

ПРЕДСТАВНИЦЬКА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Стаття 90. Громадяни України покладають на Представницьку державну службу такі завдання:

- *теоретичне обґрунтування і визначення головних напрямків розвитку Людини, Сім'ї, Громади, Українського етносу, духовної єдності громадянського суспільства, культури та науки*¹⁷;
- забезпечення законодавчими актами потреб сучасного розвитку усіх сфер життєдіяльності Людини, Громади і держави;
- оперативний облік, структурний аналіз та прийняття в межах своїх повноважень рішень стосовно поточних та перспективних питань експлуатації і реалізації загальнонаціонального багатства;
- організація та забезпечення проведення референдумів, виборів, обговорень, опитувань як на державному, так і на місцевому рівнях, аналіз виконання передвиборчих програм кандидатів, обраних на політичні посади.

Стаття 91. До складу Представницької державної служби входять Народна Рада (парламент), засновником якої є громадяни України, Служба стратегічних досліджень, Фонд народної власності, та Об'єднана виборчо-інформаційна комісія, засновником яких є Народна Рада.

Стаття 92. Конституційний склад Народної Ради – триста народних депутатів України.

Народним депутатом України може бути обрано громадянина України, який на день виборів досяг тридцяти п'яти років і проживає в Україні протягом останніх десяти років. Інші вимоги до кандидатів, які балотуються в народні депутати України, встановлюються законодавством України.

Кожна політична партія разом із відкритими списками кандидатів у депутати подає в Об'єднану виборчо-інформаційну комісію затверджену на своєму з'їзді програму, в якій вказано мету участі у виборах і заходи для досягнення цієї мети.

Стаття 93. Народні депутати здійснюють свої повноваження на постійній основі з моменту складення та підписання присяги.

Текст присяги, повноваження, обов'язки та відповідальність народних депутатів визначаються законодавством України.

Стаття 94. Народна Рада працює сесійно.

Перерва між сесіями для відпочинку і оздоровлення народних депутатів триває з останньої п'ятниці липня по тридцять перше серпня кожного року.

Народна Рада збирається на першу сесію не пізніше ніж на двадцятий день після офіційного оголошення результатів виборів.

Перше засідання новообраної Народної Ради відкриває Голова Об'єднаної виборчо-інформаційної комісії.

Стаття 95. Засідання Народної Ради проводяться відкрито. Закрите засідання проводиться за рішенням більшості від конституційного складу Народної Ради.

Рішення Народної Ради приймаються виключно на її пленарних засіданнях шляхом поіменного голосування.

Голосування на засіданнях Народної Ради здійснюється народним депутатом особисто. У разі відсутності на засіданні, народний депутат має право задалегідь подати до президії

заяву, в якій визначає своє голосування за даний законопроект або інше рішення Народної Ради.

Стаття 96. До повноважень Народної Ради належать:

- 1) підготовка, опрацювання і внесення змін до Конституції громадян України після затвердження цих змін на всенародному референдумі;
- 2) надання пропозицій для вирішення на всенародному референдумі;
- 3) прийняття законів;
- 4) затвердження засад внутрішньої і зовнішньої політики;
- 5) затвердження короткострокових і довгострокових програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку та охорони довкілля, розроблених Службою стратегічних досліджень;
- 6) оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру;
- 7) схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про скерування підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допущення підрозділів збройних сил інших держав на територію України;
- 8) затвердження і контроль за виконанням щорічної програми діяльності Виконавчої державної служби;
- 9) узгодження, за поданням Президента, кандидатур на вищі керівні посади структур Виконавчої державної служби, перелік яких встановлюється законодавством України;
- 10) узгодження, за поданням Голови Контролюючої державної служби, кандидатур Голови Державної ревізійної комісії та Державного прокурора;
- 11) затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам і міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України;
- 12) затвердження членів Ради Духовності і Розуму Служби стратегічних досліджень;
- 13) призначення на посаду та звільнення з посади Голови Фонду народної власності;
- 14) призначення на посаду та звільнення з посади Голови та заступників Об'єднаної виборчо-інформаційної комісії;
- 15) за поданням Президента України, законодавче затвердження загальної структури, функцій, повноважень та обов'язків структурних підрозділів Виконавчої державної служби;
- 16) заслуховування щорічних звітів Президента України, Голови Ради правосуддя та Державного прокурора стосовно виконання підпорядкованими їм службами планів і завдань та оцінка діяльності цих служб та керівників;
- 17) заслуховування щорічного звіту Голови Народної Ради з подальшим обов'язковим винесенням цього звіту на всенародне обговорення, з метою визначення думки громадян про ступень довіри Народній Раді;
- 18) встановлення і зміна меж регіонів і обласних міст, зміна назв регіону та обласних міст за рішенням жителів цього регіону, прийнятому на місцевому референдумі;
- 19) затвердження упродовж двох днів із моменту звернення Президента України його указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;
- 20) надання законодавчої згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;
- 21) прийняття рішень про визнання іноземних держав;
- 22) призначення на посаду та звільнення з посади Керівника Апарату Народної Ради, затвердження структури цього апарату;
- 23) затвердження переліку об'єктів права державної власності, що забороняється приватизувати, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності.

Народна Рада здійснює також інші повноваження, які визначені законодавством України.

Стаття 97. У разі невиконання Кабінетом Міністрів України Програми діяльності Виконавчої державної служби Народна Рада за пропозицією не менш як однієї третини народних депутатів від конституційного складу Народної Ради може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України більшістю від конституційного складу Народної Ради.

Якщо Президент України не погоджується з резолюцією недовіри Кабінету Міністрів України, він ініціює проведення всенародного референдуму з питання відставки Кабінету Міністрів України на чолі з Першим Віце-президентом.

Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України може розглядатися Народною Радою тільки один раз упродовж однієї чергової сесії.

Стаття 98. Головою народної Ради стає кандидат, який пройшов до складу Народної Ради під першим номером тої партії, яка набрала більшість голосів виборців.

Народна Рада обирає зі свого складу Першого заступника і заступника Голови Народної Ради, які не входять у фракцію Голови Народної Ради, та відкликає їх із цих посад.

Голова Народної Ради:

- 1) веде засідання Народної Ради;
- 2) організовує роботу Народної Ради, координує діяльність її органів;
- 3) підписує акти, прийняті Народною Радою;
- 4) представляє Народну Раду у взаємовідносинах з іншими державними службами і службами місцевого самоврядування та іншими державами;
- 5) організовує роботу Апарату Народної Ради.

Голова Народної Ради здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією, у порядку, встановленому Регламентом Народної Ради.

Голова Народної Ради несе особисту відповідальність за якісну організацію роботи усіх структурних підрозділів та Апарату Народної Ради у відповідності до законодавства України.

Стаття 99. Народна Рада для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, виконання контрольних функцій відповідно до Конституції України створює з числа народних депутатів комітети і тимчасові спеціальні комісії Народної Ради та обирає керівництво цих комітетів і комісій.

Організація і порядок діяльності комітетів Народної Ради, її тимчасових спеціальних комісій встановлюються Регламентом Народної Ради.

Стаття 100. Народна Рада приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених законодавством України.

Право на розробку проекту закону України та подання цього проекту до Народної Ради має кожний дієздатний громадянин України, об'єднання громадян, Громади та служби державного і місцевого рівнів⁹.

Порядок подання законопроекту та прийняття його до розгляду Народною Радою визначається законодавством України.

Стаття 101. Порядок роботи Народної Ради, прийняття нею нормативно-правових актів, порядок здійснення Народною Радою контролю за діяльністю утворених нею представницьких служб, взаємозв'язки з іншими державними службами та зі службами місцевого самоврядування здійснюються у відповідності до законодавства України.

Стаття 102. Завданнями Служби стратегічних досліджень є:

- збір і аналіз інформації про сучасні напрями розвитку людської цивілізації;
- теоретичне обґрунтування напрямів розвитку українського етносу і народу України в цілому та його матеріальної бази;
- удосконалення структури та напрямів роботи наукового потенціалу України;
- вивчення духовності, розуму та інтелекту Людини, пізнання Природи, як єдиної, живої, розумної системи, шляхом створення науково-дослідних установ із цих питань;
- координація роботи та контроль за діяльністю усіх науково-дослідних установ, діючих в Україні, незалежно від того, хто є власником цих установ;
- розробка короткострокових та довгострокових перспективних програм розвитку держави і подання їх на затвердження Народній Раді
- наукове та практичне забезпечення діяльності комісій з конкурсного відбору кандидатів на керівні посади державного і місцевого рівня.

Стаття 103. Керівництво Службою стратегічних досліджень здійснює Рада Духовності і Розуму, яка складається з 21 члена.

Члени Ради Духовності і Розуму на першому засіданні обирають Голову Ради та двох його заступників.

Стаття 104. Кандидати в члени Ради Духовності і Розуму відбираються Конкурсною комісією, утвореною у відповідності до законодавства України, і затверджуються Народною Радою.

Головними критеріями конкурсного відбору кандидатів у члени Ради Духовності і Розуму є: високі духовні і моральні якості, професіоналізм, патріотизм та авторитет для більшості громадян.

Стаття 105. Структурна побудова Служби стратегічних досліджень, повноваження, обов'язки Ради Духовності і Розуму та її членів, правила взаємовідносин з іншими структурами держави визначаються законодавством України.

Стаття 106. Завданнями Фонду народної власності є:

- облік та ведення реєстру усіх складових загальнонаціонального багатства;
- прийняття та утримання на своєму балансі усього загальнонаціонального багатства;
- реалізація або передача в користування загальнонародної власності у відповідності до законодавства України;
- **ведення спеціалізованих особових розрахункових рахунків громадян України та планові перерахування на ці рахунки частки коштів, які надійшли від реалізації або передачі у користування загальнонародної власності та від експлуатації державної власності.**

Стаття 107. Керівництво Фондом народної власності здійснює Правління Фонду, в склад якого входять 26 членів. Члени Правління призначаються представницькими службами регіонів на конкурсній основі, по одному від кожного регіону терміном на чотири роки.

Народна Рада призначає Голову Фонду народної власності з трьох кандидатів на цю посаду, запропонованих конкурсною комісією, терміном на чотири роки.

Стаття 108. Структурна побудова Фонду державної власності, повноваження, обов'язки Голови та членів Правління, правила взаємовідносин з іншими структурами держави визначаються законодавством України.

Стаття 109. Завданнями Об'єднаної виборчо-інформаційної комісії є:

- оперативний облік громадян із правом голосу;
- організація та проведення всеукраїнських та місцевих референдумів;
- організація та проведення виборів на політичні посади державних служб і служб місцевого самоврядування;
- організація і проведення обговорення питань державного та місцевого рівня;
- проведення опитування громадян на замовлення державних служб;
- щоквартальне інформування громадян про стан виконання передвиборчих програм Президента та політичних партій, представники яких увійшли до парламенту, обіцянок посадових осіб, обраних на посади місцевого самоврядування

Стаття 110. Керівництво Об'єднаною виборчо-інформаційною комісією здійснює Правління, яке складається з 26 членів Правління. Члени Правління призначаються представницькими службами регіонів на конкурсній основі, по одному від кожного регіону терміном на шість років.

Народна Рада призначає Голову Об'єднаної виборчо-інформаційної комісії терміном на шість років, якого обирає з трьох кандидатів на цю посаду, запропонованих конкурсною комісією.

Кожний член Правління є одночасно керівником регіонального підрозділу Об'єднаної виборчо-інформаційної комісії, того регіону, який його призначив.

Службовцям Об'єднаної виборчо-аналітичної комісії забороняється бути членами політичних партій.

Стаття 111. Структурна побудова Об'єднаної виборчо-аналітичної комісії, повноваження, обов'язки Голови та членів Правління, правила взаємовідносин з іншими структурами держави визначаються законодавством України.

Розділ VII

ВИКОНАВЧА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Стаття 112. Головними завданнями Виконавчої державної служби є:

- забезпечення виконання річних, короткострокових та довгострокових програм розвитку держави;
- **забезпечення умов для постійного збільшення чисельності населення держави, передусім за рахунок Українського етносу;**
- забезпечення духовної, ідеологічної, фізичної та екологічної безпеки громадян;
- забезпечення суверенітету і територіальної цілісності держави;
- нагляд за дотриманням усіма посадовцями прав і свобод Людини і громадянина;
- забезпечення взаємовигідних відносин зі світовим співтовариством.

Стаття 113. До складу Виконавчої державної служби, засновником якої є громадяни України входять Міністерства України, Національний банк України, Силові та спеціальні структури України, Секретаріат Президента, комісії, відомства та інші структурні підрозділи, визначені законодавством України.

Керує Виконавчою державною службою Президент України через Першого Віце-президента, який очолює Кабінет Міністрів України, Віце-президента з силових питань, який відповідає за діяльність Силових та спеціальних структур України, та Віце-президента з питань дипломатії, який відповідає за Дипломатичну службу, Службу зв'язків з світовим українським етносом та службу забезпечення прав і інтересів громадян України за кордоном.

Стаття 114. Президент України є очільником держави і виступає від її імені.

Головним обов'язком Президента України є забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції громадян України, забезпечення прав і свобод Людини і громадянина.

Президент України є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України.

Стаття 115. Президентом України може бути обраний громадянин України, який досяг тридцяти п'яти років та проживає в Україні упродовж десяти останніх років перед днем виборів.

Громадянин може бути обраний на посаду Президента України тільки двічі.

Кандидатом на посаду Президента України може бути тільки член офіційно зареєстрованої в Україні політичної партії, яка має право допуску до виборів.

На з'їзді партії разом із кандидатурою на посаду Президента України затверджується кандидатура на посаду Першого Віце-Президента.

Кожний кандидат у Президенти передає в Об'єднану виборчо-інформаційну комісію свою програму виконання короткострокових та довгострокових перспективних планів розвитку держави, затверджених Народною Радою.

Президенту України забороняється займати інші оплачувані посади, бути власником або мати частку власності у підприємстві або організації, які створені для отримання прибутку, чи входити до складу керівного органу або наглядової ради підприємств, установ та організацій.

Порядок проведення виборів Президента України здійснюється у відповідності до законодавства України.

Стаття 116. Новообраний Президент України офіційно приступає до виконання своїх повноважень після офіційного оголошення результатів виборів, із моменту складення присяги народові на урочистому засіданні Народної Ради.

Стаття 117. Президент України на час виконання своїх повноважень знаходиться під особливою державною охороною та може бути ув'язнений тільки за рішення Верховного Суду України.

За посягання на життя, честь і гідність Президента України винні несуть відповідальність згідно із законодавством України.

Звання Президента України зберігається за ним довічно, за винятком, коли Президент України був усунений із посади в судовому порядку.

Стаття 118. Президент України:

- 1) забезпечує державний суверенітет, національну безпеку і правонаступництво держави;
- 2) представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори;
- 3) готує пропозиції для прийняття Народною Радою рішення про визнання іноземних держав;

4) призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

5) виходить з ініціативою про проведення всенародного референдуму з питань, віднесених Конституцією України до повноважень Виконавчої державної служби;

6) вносить подання про узгодження Народною Радою кандидатур на керівні посади вищих структур Виконавчої державної служби, перелік яких встановлюється законодавством України;

7) призначає керівників вищих структур Виконавчої державної служби, перелік яких встановлюється законодавством України;

8) призначає на посаду та звільняє з посади Уповноваженого Президента України з прав людини;

9) призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань у відповідності до законодавства України;

10) вносить до Народної Ради подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України;

11) у разі загрози нападу приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію, про введення воєнного стану в Україні або в окремих її регіонах з наступним затвердженням цього рішення Народною Радою;

12) приймає, у разі необхідності, рішення про введення в Україні або в окремих її регіонах надзвичайного стану, оголошує окремі місцевості України зонами надзвичайного екологічного лиха з наступним затвердженням цих рішень Народною Радою;

13) присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги та інші вищі спеціальні звання і класні чини у відповідності до законодавства України;

14) затверджує рішення про присвоєння державних нагород у відповідності до законодавства України;

15) має право вето щодо прийнятих Народною Радою законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд Народної Ради;

16) видає укази і розпорядження у відповідності до законодавства України, які обов'язкові для виконання усіма структурами Виконавчої державної служби;

17) під час введення в державі воєнного стану видає укази, які обов'язкові для виконання усіма службами державного та місцевого рівня, усіма підприємствами, закладами та організаціями усіх форм власності;

18) узгоджує, за поданням Голови Контролюючої державної служби, кандидатури Голови Державної ревізійної комісії та Державного прокурора

19) здійснює інші повноваження, визначені цією Конституцією.

Президенту України забороняється передавати свої повноваження іншим особам або державним структурам.

Стаття 119. Президент України виконує свої повноваження до моменту вступу на цю посаду новообраного Президента України.

Повноваження Президента України припиняються достроково у разі:

- 1) відставки;
- 2) неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 3) усунення з посади в судовому порядку;
- 4) відкликання виборцями;
- 5) смерті.

Відставка Президента України набуває чинності з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Народної Ради України.

Неспроможність виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я підтверджується на засіданні Народної Ради більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання Голови Ради правосуддя і медичного висновку.

Усунення Президента України з посади в судовому порядку відбувається тільки за рішенням Верховного Суду України.

Відкликання Президента України з посади відбувається відповідно до законодавства України

Стаття 120. У разі відсутності можливості виконання Президентом України передбачених законодавством повноважень, ці повноваження тимчасово виконує Перший Віце-президент України.

У разі, коли припинив здійснювати свої повноваження Президент України, а потім і Перший Віце-президент України, який тимчасово виконував його обов'язки, повноваження Президента України виконує Віце-президент з дипломатичних питань.

Правила передавання повноважень Президента України визначаються законодавством України.

Стаття 121. Кабінет Міністрів України підзвітний Верховній Раді у межах, передбачених цією Конституцією та законодавством України.

Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується цією Конституцією та законами України, а також указами Президента України, прийнятими відповідно до повноважень, визначених Конституцією та законодавством України.

До складу Кабінету Міністрів України входять Перший Віце-президент України, Міністри та керівники центральних структурних підрозділів Виконавчої державної служби, перелік яких встановлюється законодавством України.

Кабінет Міністрів України складає повноваження перед новообраним Президентом України.

Кабінет Міністрів України, який склав повноваження перед новообраним Президентом України або відставка якого є наслідком прийнятої Народною Радою резолюції недовіри, продовжує виконувати свої повноваження до початку роботи новосформованого Кабінету Міністрів України.

Стаття 122. Кабінет Міністрів України:

- забезпечує економічну самостійність та стабільне зростання економіки України у відповідності до затверджених програм розвитку держави;
- забезпечує необхідні умови для розвитку Людини, Сім'ї, та громадянського суспільства шляхом зростання рівня добробуту народу України;
- вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод Людини і громадянина усіма службовими і посадовими особами Виконавчої державної служби;
- забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики з метою повної ліквідації безробіття, підвищення якості соціального захисту та медичного обслуговування громадян, забезпечення високого світового рівня освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;
- забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності;
- забезпечує якісне управління об'єктами державної власності;
- здійснює матеріальне та технічне забезпечення Збройних Сил України;
- розробляє проєкт закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Народною Радою Державного бюджету України, подає Голові Народної Ради та Голові Контролюючої державної служби звіт про його виконання;
- спрямовує і координує роботу Міністерств, інших органів Виконавчої державної служби;
- здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України.

Стаття 123. Членам Кабінету Міністрів України та керівникам усіх структурних підрозділів Виконавчої державної служби забороняється суміщати свою службову діяльність з іншою роботою (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Стаття 124. Завданням державних структур, підпорядкованих Віце-президенту з силових питань, є:

- забезпечення територіальної цілісності в межах кордонів України;
- виконання охоронних функцій;
- здійснення розвідки і контррозвідки;
- забезпечення правопорядку на всій території держави;
- розслідування злочинів, пошук злочинців та передача справ в суд;
- військовий вишкіл молодого покоління громадян.

Стаття 125. Завданням державних структур, підпорядкованих Віце-президенту з питань дипломатії, є:

- представництво інтересів України в світовому співтоваристві;
- забезпечення інтересів держави в міжнародних організаціях;
- розвиток культурних та економічних зв'язків з українцями та представниками корінних народів України, які є громадянами інших держав;
- захист прав і свобод громадян України за кордоном;
- надання допомоги громадянам та організаціям для здійснення культурної, економічної та наукової діяльності за кордоном;
- Надання допомоги у вирішенні питань повернення в Україну культурних та історичних цінностей Українського народу.

Стаття 126. Створення усіх структур Виконавчої державної служби, які підпорядковані Віце-президентам, їх повноваження, обов'язки та межі діяльності здійснюється у відповідності до законодавства України.

Стаття 127. Для забезпечення безумовного виконання Президентом України обов'язку додержання прав і свобод Людини і громадянина створюється Служба Уповноваженого Президента України з прав Людини, яка здійснює оперативний контроль за додержанням конституційних прав і свобод Людини і громадянина, проводить необхідні дії по розгляду заяв громадян та готує проекти рішень на затвердження Президенту України.

Призначення громадянина на посаду Уповноваженого Президента України з прав Людини здійснюється по узгодженню кандидатури Вищою радою правосуддя.

Стаття 128. Структура, повноваження, обов'язки та діяльність Служби Уповноваженого Президента України з прав Людини визначаються законодавством України.

Стаття 129. Національний банк України є головним банком держави.
Національний банк України виконує наступні завдання:

- проведення монетарної політики для забезпечення стабільності грошової одиниці;
- розробка основних засад грошово-кредитної політики;
- контроль за діяльністю банків в Україні.

Правовий статус Національного банку України, повноваження, обов'язки та відповідальність його посадових осіб визначаються законодавством України.

Розділ VIII

СУДОВА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Стаття 130. Завданням Судової державної служби є прийняття справедливого та законного остаточного рішення в усіх спірних правовідносинах, що виникають у державі.

Стаття 131. До складу Судової державної служби входять Рада правосуддя, засновником якої є громадяни України, Верховний Суд України, районні, апеляційні і касаційні суди та допоміжні структури, засновником яких є Рада правосуддя.

Районні (місцеві), апеляційні і касаційні суди за видами спеціалізації поділяються на цивільні, господарські, адміністративні та кримінально-військові.

Стаття 132. Рада правосуддя складається з двадцяти шести членів, які обираються громадянами України на чергових виборах Судової державної служби по одному від кожного регіону України.

Голову Ради правосуддя обирають із числа членів, обраних у склад Ради правосуддя.

Новообрані члени Ради правосуддя починають виконувати повноваження після прийняття присяги.

Стаття 133. Основними завданнями Ради правосуддя є:

- організація роботи системи правосуддя у відповідності до цієї Конституції і законодавства України;
- **забезпечення максимальної довіри громадян до Судової державної служби.**

Стаття 134. Для виконання свого основного завдання Рада правосуддя:

- 1) забезпечує професійну підготовку кандидатів на посаду судді;
- 2) ухвалює рішення про звільнення судді з посади;

- 3) ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;
- 4) ухвалює рішення про переведення судді з одного суду до іншого;
- 5) готує пропозиції стосовно принципів змін у системі правосуддя та, в разі необхідності, приймає рішення про винесення їх для затвердження на всеукраїнському референдумі;
- 6) створює, реорганізовує та ліквідує районні, апеляційні та касаційні суди, призначає керівників цих судів;
- 7) призначає Голову Верховного суду України після погодження кандидатури Верховною Радою;
- 8) розробляє, аналізує і дає свої висновки на проекти Законів України у сфері правосуддя;
- 9) здійснює організаційне забезпечення діяльності судів, створює для цього допоміжні структури;
- 10) замовляє опитування населення про рівень довіри до судової служби;
- 11) здійснює інші повноваження, визначені цією Конституцією та законами України.

Стаття 135. Мінімальний та максимальний вік кандидата на посаду члена Ради правосуддя, рівень професійних знань, стаж роботи та інші вимоги до кандидата встановлюються законом.

Членам Ради правосуддя забороняється: приналежність до політичних партій, профспілок, участь у політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші посади, виконувати іншу роботу на користь приватних чи юридичних осіб, партій, організацій або установ. Винятком є наукова та інша творча діяльність у позаробочий час.

Законом можуть бути передбачені додаткові вимоги до члена Ради правосуддя.

Один громадянин може обіймати посаду члена Ради правосуддя тільки два терміни.

Стаття 136. Правосуддя в Україні здійснюється виключно в судах.

Забороняється делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами.

Юрисдикція судів поширюється на усі правовідносини, що виникають у державі.

Стаття 137. Судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації у відповідності до законодавства України.

Суди утворюються і ліквідовуються Радою правосуддя після погодження з Головою Верховного суду України та представницькими службами регіону.

Стаття 138. Система здійснення правосуддя в Україні має чотири рівні.

1) Районні суди всіх спеціалізацій, до яких із початковими позовами звертаються громадяни України, іноземці, люди без громадянства, вітчизняні та іноземні юридичні особи усіх форм власності, державні служби, політичні і громадські організації.

2) Апеляційні суди всіх спеціалізацій.

3) Касаційні суди всіх спеціалізацій.

4) Верховний суд України, який є найвищим судом у системі судоустрою України.

Стаття 139. До повноважень Верховного суду України належать:

1) розгляд заяв про перегляд остаточних рішень судів касаційної інстанції, в яких сторона судового процесу доводить:

- що при розгляді справи і прийнятті рішення були порушені права і свободи Людини, передбачені Конституцією України;

- що хоча б один із суддів касаційної інстанції порушив присягу судді;

2) розгляд справи про усунення з поста Президента України;

3) розгляд звернень про невідповідність Конституції громадян України нормативно-правових актів державних служб і служб місцевого самоврядування;

4) аналіз судової статистики, узагальнення судової практики;

5) забезпечення однакового застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Законами України можуть встановлюватися інші повноваження Верховного Суду України.

Стаття 140. Створення надзвичайних та особливих судів забороняється.

Стаття 141. Без згоди Ради правосуддя забороняється затримання судді та присяжного під час виконання ними службових обов'язків.

Затримання судді або присяжного, утримування під вартою чи арештом здійснюються за скоєння тяжкого або особливо тяжкого злочину.

З моменту відкриття провадження проти судді в суді, прокуратурі або в інших органах досудового слідства автоматично діє заборона на виїзд цього судді за межі України. Розгляд судових справ, де відповідачами є судді, здійснюється судом присяжних.

Стаття 142. Суддя та присяжні, здійснюючи правосуддя, керуються цією Конституцією та діючим законодавством України.

Вплив на суддю та присяжного у будь-який спосіб забороняється.

Стаття 143. Основними засадами судочинства є:

- 1) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;
- 2) забезпечення доведеності вини;
- 3) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;
- 4) забезпечення обвинуваченому права на захист;
- 5) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;
- 6) розумні строки розгляду справи судом;
- 7) забезпечення права на апеляційний та касаційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на оскарження судового рішення у Верховному суді України;
- 8) обов'язковість виконання судового рішення.

Законом можуть бути визначені також інші засади судочинства.

Судочинство провадиться суддею одноособово або колегією суддів чи судом присяжних.

За неповагу до суду, судді чи присяжного винні особи притягаються до відповідальності відповідно до діючого законодавства України.

Стаття 144. Суди всіх рівнів приймають і починають розгляд заяв від позивачів без попередньої сплати судового збору.

Після прийняття судом остаточного рішення по справі, суд через визначений ним термін проводить останнє засідання по цій справі, на якому приймає ухвалу про виконавче провадження.

В ухвалі про виконавче провадження встановлюються терміни і механізми виконання остаточного рішення та сплати судового збору, конкретні люди або посадові особи, які є відповідальними за виконання цього рішення.

Контроль за виконанням ухвали про виконавче провадження здійснює суд першої інстанції, до якого позивач вперше подав позов.

Справа вважається закритою і передається в архів суду за рішенням судді тільки після того, як в матеріали справи надійдуть документи, що підтверджують виконання ухвали про виконавче провадження в повному обсязі.

У разі часткового виконання чи невиконання ухвали про виконавче провадження у встановлені терміни суддя автоматично відкриває нову справу про відповідальність осіб, які зобов'язані були виконати ухвалу про виконавче провадження.

Стаття 145. Суддям забороняється належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші посади, виконувати іншу роботу на користь державних і місцевих служб, приватних чи юридичних осіб, партій, організацій або установ.

На посаду судді може бути обраний громадянин (громадянка) України, не молодший тридцяти та не старший п'ятдесяти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років. Законом можуть бути передбачені додаткові вимоги для обрання на посаду судді.

Стаття 146. Кандидати в судді, які пройшли відповідне навчання та мають рекомендацію Ради правосуддя, обираються в суди першої інстанції на випробувальний термін, який становить чотири роки. Судді, які закінчили проходження випробувального терміну, мають право подавати свою кандидатуру для обрання на посаду судді безстроково на тій же виборчій дільниці, на якій його було обрано на випробувальний термін.

Новообраний суддя має право здійснювати правосуддя після прийняття присяги, яку він проголошує на засіданні місцевої представницької служби, де його було обрано на посаду судді, після чого скріплює присягу своїм підписом під її текстом.

Судді судів другого, третього та четвертого рівня призначаються на посади Радою правосуддя. На посади суддів другого рівня відбираються кандидатури з суддів судів першого рівня, а на посади третього рівня – судді з судів другого рівня.

Порядок відбору та призначення суддів на посади судів Верховного суду України визначається законом про судоустрій.

Стаття 147. Підставами для звільнення судді є:

- 1) неспроможність виконувати повноваження за станом здоров'я;
- 2) порушення суддею вимог щодо несумісності;
- 3) порушення присяги судді, а саме:
 - свідоме порушення матеріального чи процесуального права під час здійснення судочинства, що призвело до прийняття упередженого, протиправного рішення;
 - порушення етичних принципів і правил поведінки судді, що є несумісним зі статусом судді;
- 4) подання заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням;
- 5) відмова на переведення до іншого суду у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду;
- 6) порушення обов'язку підтвердження законності джерела походження матеріальних статків;
- 7) вчинення адміністративного правопорушення або кримінального злочину.

Повноваження судді припиняються у разі:

- 1) досягнення суддею шістдесяти п'яти років;
- 2) припинення громадянства України;
- 3) набрання законної сили рішенням суду про визнання судді безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним;
- 4) смерті судді;
- 5) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо судді за вчинення ним злочину;
- 6) відкликання громадянами з посади.

Забезпечення особистої безпеки судді, присяжного та членів їхніх сімей є обов'язком відповідних структур Виконавчої державної служби.

Стаття 148. Належні умови для функціонування судів і діяльності суддів та присяжних забезпечуються за рахунок фінансування з Державного бюджету України, в якому окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Ради правосуддя.

Стаття 149. Для надання професійної правової допомоги в Україні діє адвокатура.

Засади організації і діяльності адвокатури, здійснення адвокатської діяльності та оплата праці адвоката визначаються законодавством України.

Державний адвокат здійснює представництво потерпілої особи в кримінальному суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Оплата праці державного адвоката під час представництва в суді потерпілої або звинуваченої Людини здійснюється за рахунок державних коштів відповідно до законодавства. Потерпіла особа або обвинувачена Людина можуть відмовитися від послуг державного адвоката та визначити свого захисника на власний розсуд.

Розділ IX

КОНТРОЛЮЮЧА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Стаття 150. Головним завданням Державної контролюючої служби є:

- контроль за дотриманням діючого законодавства всіма державними, місцевими та приватними посадовими особами держави;
- контроль за виконанням державними установами щорічних планів та завдань;
- аналіз ефективності управління державним майном, фінансами та природними ресурсами держави;
- оформлення усіх виявлених фактів порушення законодавства та неефективного управління на рівні держави;
- направлення в суди справ проти порушників та представлення інтересів держави в судах у відповідності до законодавства України;

- постійна співпраця з представниками інформаційного простору, громадськими організаціями та ініціативними громадянами в питаннях контролю за діяльністю державних та місцевих структур;
- визначення необхідності преміювання та державного захисту свідків;
- щоквартальний звіт про роботу служби у власних медіаресурсах та інформування громадян про випадки неефективного управління та використання народного багатства з обов'язковою вказівкою прізвищ конкретних посадових осіб, винних у цьому.

Стаття 151. Керівництво Контролюючою державною службою здійснює Правління, яке складається з двадцяти шести членів Правління. Члени Правління на своєму першому засіданні обирають з свого числа Голову Контролюючої державної служби та двох його заступників.

Члени Правління обираються громадянами по одному від кожного регіону України терміном на шість років. Громадянин не може обіймати посаду члена Правління більше двох термінів.

Вибори членів Правління відбуваються по черговому, спочатку під час виборів у представницькі служби, наступний раз під час виборів Президента України.

Стаття 152. Засновником Правління Контролюючої державної служби є громадяни України. В склад Правління водять Апарат Голови Контролюючої державної служби, Служба інформаційного забезпечення та Управління по зв'язках з громадськістю.

Заяви, які надходять до Управління по зв'язках з громадськістю є службовою інформацією.

Стаття 153. Правління є засновником двох підрозділів Контролюючої державної служби – Державної ревізійної комісії та Прокуратури України.

Стаття 154. Завданнями Державної ревізійної комісії є:

- здійснення контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням;
- здійснення фінансового аудиту та аудиту ефективності щодо використання бюджетних коштів та управління об'єктами державної власності;
- передача актів про виявлені правопорушення та неефективність управління державним майном і фінансами відповідним державним службам для обов'язкового реагування у відповідності до законодавства України;
- щоквартальне інформування громадян щодо результатів своєї діяльності, а також про виявлені правопорушення у фінансовій сфері та про неефективне управління державним майном і фінансами із зазначенням посад і прізвищ державних посадовців.

Стаття 155. Структурна побудова Державної ревізійної комісії, механізм призначення керівника цієї комісії, повноваження та обов'язки посадових осіб комісії, правила взаємовідносин з іншими структурами держави визначаються законодавством України.

Стаття 156. Прокуратура України виконує такі основні завдання:

- контроль за правомірним використанням повноважень та виконанням обов'язків усіма посадовими особами державних і місцевих служб;
- розслідування виявлених фактів порушення законодавства та неправомірних дій посадовими особами всіх рівнів;
- представлення інтересів держави в судах України.

Стаття 157. Керівництво Прокуратурою України здійснює Державний прокурор, який призначається Правлінням Контролюючої державної служби за погодженням з Народною Радою та Президентом України.

Структура Прокуратури України, повноваження, обов'язки та відповідальність її посадових осіб визначаються законодавством України.

Розділ X

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Стаття 158. Законопроект про внесення змін до Конституції громадян України подається до Народної Ради Президентом України, Головою Ради правосуддя не менш як третиною

народних депутатів від конституційного складу Народної Ради або ініціативною групою громадян України при виконанні ними умов визначених законодавством України.

Стаття 159. Забороняється зміна Конституції громадян України, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження природних та конституційних прав і свобод Людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію суверенітету чи на порушення територіальної цілісності України.

Забороняється зміна Конституції громадян України в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Стаття 160. Через три робочі дні після реєстрації законопроекту про внесення змін до Конституції України Народна Рада направляє його для опрацювання і надання висновків відповідними інстанціями, які упродовж 30 календарних днів з моменту його отримання зобов'язані надати свої висновки Народній Раді.

Народна Рада затверджує текст законопроекту і передає його Об'єднаній виборчо-інформаційній комісії для проведення всенародного обговорення.

За підсумками всенародного обговорення Народна Рада затверджує остаточний текст законопроекту та передає його Об'єднаній виборчо-інформаційній комісії для всенародного референдуму з питання внесення змін до Конституції громадян України.

Стаття 161. Народна Рада у разі отримання негативних висновків стосовно законопроекту про внесення змін до Конституції громадян України має право відмови прийняття остаточного тексту законопроекту та проведення всенародного обговорення. У такому випадку Народна Рада приймає Постанову, в якій надається роз'яснення причин відмови.

Автори законопроекту про внесення змін до Конституції громадян України мають право організовувати збирання підписів для проведення всенародного референдуму за народною ініціативою з метою затвердження своїх пропозицій про внесення змін до Конституції України.

Стаття 162. Текст змін до Конституції України, який був затверджений на всеукраїнському референдумі, приймається Народною Радою у вигляді Закону України з внесенням відповідних змін в діюче законодавство України.

Розділ X I

ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 163. Ця Конституція набуває чинності з дня її затвердження, а Конституція України 1996 року втрачає чинність.

Керівники усіх структурних підрозділів державних служб та служб місцевого самоврядування зобов'язані упродовж одного року з дня прийняття цієї Конституції забезпечити внесення відповідних змін в нормативно-правові акти та їх впровадження в терміни, які встановлені внесеними в нормативно-правові акти змінами.

Стаття 164. Діяльність Конституційного Суду України припиняється з моменту затвердження цієї Конституції.

Передача архівів та матеріальних цінностей Конституційного Суду України на баланс діючого Верховного Суду України відбувається упродовж одного місяця. Забезпечення роботою суддів і працівників Конституційного Суду України здійснюється у відповідності до діючого законодавства України.

Стаття 165. Питання позбавлення підприємств, установ і організацій, які на момент прийняття цієї Конституції є власниками сільськогосподарських земель, права розпорядження цими землями вирішується на підставі окремого законодавства України без завдання матеріальної шкоди громадянам України та інших держав, які є власниками таких підприємств, установ і організацій.

Стаття 166. Персональну відповідальність за своєчасне внесення змін в законодавчі акти для приведення їх у відповідність до цієї Конституції та реорганізацію структур державних служб і служб місцевого самоврядування у відповідності до нових законодавчих актів несуть:

- Президент України (ПІБ);
- Голова Народної Ради (ПІБ);
- Прем'єр-міністр України (ПІБ);

- Голова Ради правосуддя (ПІБ);
- Голова Контролюючої державної служби (ПІБ);
- Міністр юстиції України (ПІБ);
- Керівники представницьких та виконавчих служб регіонів (ПІБ).

Президент України

Проект розробив Олексій Харченко.

Поштова адреса: вул. Шевченка, 400/87, м. Львів, 79069.

Тел. 096 473 6256, ел. пошта damark2013@ukr.net

Духовний редактор Андрій Могитич. Тел 067 218 2750

¹ Автор слова «природне» об'єднання Андрій Могитич - зміна зроблена 01.09.2023.

² Автор речення « Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування та прагне набуття міжнародного статусу української мови.» Павло Дроник – зміна зроблена 18.09. 2023.

³ Автор слова «всенародний» референдум Степан Зарума – зміна зроблена 01.09.2023.

⁴ Автор речення «Спільною метою громадян української держави є щаслива, гармонійна, самодостатня, високодуховна Людина у Сім'ї, Родині, Роді, Громаді, Народі, Нації, державі, Людстві, Всесвіті.» Андрій Могитич- зміна зроблена 13.10.2023.

⁵ Автор речення «Ми, громадяни України, виражаючи свою суверенну волю, дбаючи про забезпечення природних прав і свобод, всебічний духовний, інтелектуальний і фізичний розвиток Людини та для досягнення спільної мети,

**затвердили на всенародному референдумі « ____ » _____ 20__ року
цей тимчасовий текст Конституції України, яка є головним Законом
України, на період переходу України від радянської республіки до держави
народовладдя»** Андрій Могитич - зміна зроблена 13.10.2023.

⁶ Автор ідеї «права на відкликання свого голосу» Олександр Ніколаєнко - зміна зроблена 13.10.2023.

⁷ Автор речень «- визнає усіх українців, кримських татар, караїмів та кримчаків, які вимушені були покинути рідний край та шукати кращої долі за кордоном, та їх нащадків невід'ємною частиною українського етносу та української нації;»

- «створює необхідні умови для перетворення України в центр духовного єднання українців усього світу з подальшою перспективою громадянського єднання» Андрій Могитич – зміна зроблена 13.10.2023.

⁸ Автор речення «Держава забезпечує національні інтереси у світовому інформаційному просторі» Павло Дроник – зміна зроблена 14.10. 2023.

⁹ Автор слів «об'єднання громадян, Громади та служби державного і місцевого рівнів», якими закінчується друге речення статті 100 Олександр Затолокін - зміна зроблена 25.10. 2023.

¹⁰ Автор слів «Народна Рада» Андрій Могитич - зміна зроблена 14.11.2023.

¹¹ Автор речення *«Громадянами України стали люди, які після утворення держави України прийняли її громадянство отримавши паспорт громадянина України. Андрій Могитич - зміна зроблена 21.03.2024.*

¹² Автор заміни слів «зобов'язана забезпечити» словом «забезпечує» Руслан Добровольський - зміна зроблена 10.09.2024.

¹³ Абзац ст. 6 *«Представницька, Виконавча, Контролююча та Судова державні служби є залежними тільки від волі громадян України і незалежними одна від одної. Взаємодія та взаємоконтроль державних служб здійснюється відповідно до Конституції і законів України.»* видалено за пропозицією Руслана Добровольського на підставі його твердження що в єдиному соціальному просторі всі залежні. - зміна зроблена 10.09.2024.

¹⁴ Текст останнього абзацу ст. 8 *«Винятком з цього принципу є привілеї для жінок, дітей, людей з інвалідністю та недієздатних осіб. Види і розмір таких привілеїв визначаються законодавством України.»* замінено текстом *«Законодавством України можуть надаватися конкретні привілеї жінкам, дітям та іншим громадянам, які потребують соціального захисту.»* за пропозицією Руслана Добровольського - зміна зроблена 10.09.2024.

¹⁵ Автор слова «чи» Руслан Добровольський - зміна зроблена 10.09.2024.

¹⁶ Автор ідеї впровадження посад Віце-президентів по напрямкам діяльності Олександр Затолокін - зміна зроблена 20.11. 2024.

¹⁷ В статті 90 речення *« - теоретичне обґрунтування і визначення головних напрямків розвитку Людини, Сім'ї, Громади і Українського етносу, та забезпечення потреб майбутнього суспільства, культури, науки;»* замінено реченням *«- теоретичне обґрунтування і визначення головних напрямків розвитку Людини, Сім'ї, Громади, Українського етносу, духовної єдності громадянського суспільства, культури та науки;»* Автор Андрій Могитич – зміна зроблена 07.12.2024.

¹⁸ Ідея запровадження повної назви держави **«Українська держава народовладдя»** належить Андрію Могитичу - зміна зроблена 30.01.2025.